

UPPSALA UNIVERSITET
Sociologiska Institutionen
Kandidatuppsats
Sociologi

Det uppdaterade jaget

Självframställningen på facebook ur ett
genusperspektiv

Författare: Sofia Palm
Handledare: Paul Fuehrer

Sammanfattning

Titel: Det uppdaterade jaget – självframställningen på facebook ur ett genusperspektiv

I denna uppsats undersöks hur användarna på det virtuella nätverket facebook väljer att framställa sig själva samt vad som ger social status därpå, och detta ur ett genusperspektiv. Facebook är ett socialt virtuellt nätverk som baserar dig på relationer förankrade utanför internet, och har på en mycket kort tid nått en stor spridning. Facebook är därför en social arena som möjliggör nya möjligheter men även begräsningar i presentationen av jaget. Uppsatsens resultat baseras på en innehållsanalys av statusuppdateringar och bilder från facebook, som analyserats utifrån relevant sociologisk teoribildning. De resultat som framkommit ur analysen tyder på att den framställning som görs av användarna på facebook är en idealiserad och ytlig sådan, där båda könen strävar efter att framstå som populära, framgångsrika och lyckade. Vidare följer framställningen rådande könsstereotypa roller och ideal, och skiljer sig åt mellan män och kvinnor. Framställningen som görs kan få effekter även utanför facebook, som till exempel bidra till förstärkta könsroller.

Nyckelord: social status, facebook, självframställning, virtuella nätverk.

Title: The Updated Self – the presentation of self on facebook from a genderperspective

This essay examines how the users of the virtual network Facebook presents themselves and what gives social status on Facebook, from a gender perspective. Facebook is a social network which is based upon relationships offline, and has reached a great number of users during a short period of time. Facebook is a social arena that provides new opportunities and limitations when it comes to the presentation of self. The results of this essay are based upon a content analysis performed on pictures and status updates performed by Facebook users, which are analyzed through a sociological point of view. The results suggest that the presentation of self on Facebook is highly idealized, and that both genders strive to come off as popular and successful. Moreover, the presentation of self is normative and follows the current ideal and roles regarding gender and looks different between women and men. This presentation of self is likely to have an impact outside of Facebook, and for example contributing to reinforced gender roles in society.

Keywords: social status, facebook, presentation of self, virtual network.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1. Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställningar.....	6
1.2 Uppsatsens disposition	7
2. Facebook, dess funktioner, utformning och historia.....	8
3. Tidigare forskning.....	10
3.1 Forskning rörande facebook.....	10
3.2 Forskning rörande sociala nätverk och dess påverkan	12
3.3 Forskning rörande status	12
4. Teorier.....	14
4.1 Den dramaturgiska teorin	14
4.2 Kapital, fält och sociala rum	15
4.3 Genus och kön.....	16
4.4 Socialkonstruktionismen	17
5. Material och metod	18
5.1 Urval.....	18
5.2 Etiska regler och samtycke.....	20
5.3 Möjligheter och begränsningar med undersökningar på virtuella nätverk.....	21
5.4 Analysmetod.....	23
6. Resultat och analys	25
6.1 Facebookanvändarna och kroppen	25
6.2 Facebookanvändarna och resor	25
6.3 Facebookanvändarna och intressen	26
6.4 Facebookanvändarna, humor, positivitet och framgång	26
6.5 Facebookanvändarna och vänner	27
6.6 Facebookanvändarna och alkohol	27
6.7 Facebookanvändarna och information	28
6.8 Användarnas framställning utifrån det dramaturgiska perspektivet	28
6.9 Användarnas framställning utifrån ett genusperspektiv	32

6.10	Användarnas framställning utifrån olika kapitalformer	34
7.	Avslutande diskussion	36
8.	Referenslista.....	40

1. Inledning

Det samhälle som vi idag lever och verkar i snurrar allt fortare. Under en relativt kort tidsperiod har vi människor fått tillgång till en ny, interaktiv värld via internet. Vi kan plötsligt komma i kontakt med människor världen över, söka information och hålla oss uppdaterade genom enbart ett fåtal knapptryck. Detta är, ur ett historiskt perspektiv, en ny företeelse som förändrar de sociala strukturerna för kommunikation och umgänge. Vi har fått nya sätt att kommunicera, interagera och socialisera. Människan är en social varelse och därför är sociala relationer viktiga för människan. Eftersom människan är en social varelse är vi därmed beroende av dessa relationer - vi behöver kontinuerliga och positiva kontakter med andra människor för att överleva och må bra.

Tack vare de tekniska framsteg som skett under senare tid har nya mötesplatser skapats där vi människor kan kommunicera och skapa nätverk på nya sätt. Det har skapats virtuella mötesplatser på internet vilket innebär att vi inte längre är bundna av vår fysiska person, tid eller rum för att hantera våra sociala kontakter, och användarna i sociala nätverk väljer vilken bild de presenterar av sig själva för omvärlden på ett sätt som tidigare inte varit möjligt. Självfallet är mötesplatser där människor hanterar sina sociala kontakter inget nytt. Caféter, torg, föreningar, gator och så vidare är alla mötesplatser där människor i under många århundraden har mött sitt sociala nätverk. Dock tillåter internet en ny frihet i förhållande till tid och rum, och en del nya sociala medier överbrygger tidsmässiga och rumsliga avstånd. Skillnaden mellan att träffa en bekant på gatan och på en virtuell mötesplats är att i de allra flesta fall kräver virtuella mötesplatser inte samstämmighet i varken tid eller plats. Genom de nya sociala medierna och mötesplatserna krymper världen, och de är fullt möjligt att knyta och upprätthålla sociala kontakter med personer på andra sidan jorden. Vidare kräver inte virtuella mötesplatser, med vissa undantag såsom chattrum, skype och andra forum för direktkommunikation, samstämmighet i tid. Det är möjligt att logga in på kvällen och kommunicera med någon som skrivit ett meddelande tidigare på dagen vilket är en ny företeelse. Virtuella mötesplatser tillåter alltså människan att upprätthålla sociala kontakter utan att hantera dem i realtid. Dock är dessa sociala medier styrda och begränsade på ett sätt som naturliga, icke konstruerade mötesplatser, inte är. De är beroende och styrda av teknik, vilket även styr vilken slags kommunikation och vilket socialt beteende som sker på mötesplatsen. Tekniken tillåter bara vissa former av kommunikation och beteenden, och begränsar användaren på sätt som naturliga mötesplatser inte gör. Ur ett perspektiv är dessa nya virtuella mötesplatser något nytt då det tillåter en ny hantering av våra redan befintliga

sociala kontakter, men samtidigt är denna typ av mötesplats beroende av tekniska kanaler och system till skillnad från reella mötesplatser.

En av dessa nya virtuella mötesplatser är facebook. Facebook är ett virtuellt socialt nätverk som på kort tid har vuxit explosionsartat, där sociala relationer kan skapas och upprätthållas med sitt samlade sociala kontaktnät. Facebook får därmed potentiellt en stor påverkan på våra sociala relationer och också liv, och nya möjligheter öppnas i hanteringen av våra sociala kontakter. Genom att dessa nya sociala medier tillåter en kommunikation som inte sker ansiktet mot ansikte får detta konsekvenser i framställningen som görs. En individs kön och sociala status är inte längre knuten till hennes kropp och fysiska framträdande på samma sätt som i direkt kommunikation, utan social status och könstillhörighet kommuniceras på andra sätt, vilket kan tänkas ge en viss frihet i framställningen av jaget. Det är nu möjligt att för användarna att framställa sig som något eller någon annan än i verkligheten, och tack vare denna nya frihet uppstår nya sätt att uttrycka social status och genusstillhörighet.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur män och kvinnor väljer att framställa sig på det virtuella nätverket facebook, samt att se om det finns någon skillnad mellan mäns och kvinnors identifikationsprocess. Dessutom ämnar uppsatsen belysa hur social status uttrycks på facebook utifrån ett genusperspektiv. Att förstå de sociala reglerna för vad som ger status och rangordning är av stor vikt för att nå social framgång på denna nya arena, vilket även får konsekvenser för människans liv utanför internet. Medlemmar i sociala nätverk har nu en möjlighet att välja vilket intryck de gör på många människor omkring sig genom den information som de väljer att presentera om sig själva. Då social status potentiellt har en stor påverkan på livet och vilka möjligheter som tilldelas människor, är det viktigt att diskutera hur statushierarkin ser ut på denna nya arena. Mina frågeställningar kommer se ut som följande:

- Med vilka uttrycksmedel och på vilka sätt vill individer framställa sig själva på facebook?
- Vad presenterar användarna i de statusuppdateringar som publiceras?
- Vad presenteras i de bilder som användarna publicerar?
- Skiljer sig framställningen åt mellan män och kvinnor?

- Vilken kapitalform¹ framhävs mest på facebook?

1.2 Uppsatsens disposition

Uppsatsen kommer att disponeras enligt följande; nedan följer en redogörelse för facebook och en förklaring av hur sajten är uppbyggd och vilka funktioner den erbjuder för användarna, därefter presenteras tidigare forskning och teorier inom området. Ett metodkapitel följer därpå där tillvägagångssätt, analys och urval med mera presenteras. Detta åtföljs av en presentation och analys av resultaten, som sedan diskuteras i efterföljande kapitel. Slutligen presenteras slutsatser och implikationer för vidare forskning inom området.

¹ Begreppet kapitalform förklaras och definieras längre fram i uppsatsen

2. Facebook, dess funktioner, utformning och historia

Tack vare de tekniska framsteg som skett under senare tid har nya mötesplatser skapats på internet där användare kan interagera, och en av dessa är Facebook. Facebook startades 2004 i USA och har sedan dess vuxit explosionsartat (Facebook (a) 2012) – idag når facebook nästan 850 miljoner användare varje månad världen över, och sajten är tillgänglig på mer än 70 språk (Facebook (b) 2012). Till en början var facebook enbart till för studenter vid Harvard University, men spred sig till andra universitet och i vissa fall även gymnasier och företag, dock endast med en inbjudan. I september 2006 öppnades facebook upp för allmänheten. De enda kraven var då att användarna skulle ha en e-postadress och vara över 13 år gamla. Från år 2007 spreds facebook även utanför USA och växte då explosionsartat. Idag finns det cirka 4,5 miljoner svenska användarkonton, vilket är halva Sveriges befolkning. (Check the facebook 2012).

Företaget bakom facebook säger att målsättningen med facebook är att ”[...]give people the power to share and make the world more open and connected” (Facebook (a) 2012). Detta görs genom att facebook har en mängd funktioner som alla är baserade på interaktion medlemmarna emellan. För att ta del av ett facebookkontos information krävs det att man är ’godkänd’ av personen som äger kontot. Detta görs genom en så kallad vänförfrågan, och om vänförfrågan accepteras har dessa användare därefter tillgång till varandra profilsidor. Alla medlemmar har en profilsida där de kan lägga upp bilder, statusar, länkar och presentationer om sig själva. Man kan också välja att lägga till ytterligare information, såsom politisk ståndpunkt, civilstånd, intressen etc. Andra funktioner är en chattfunktion, samt även en ’vägg’ vilket liknar en anslagstavla där de som är vänner med en person kan skriva meddelanden som även kan ses av andra vänner till denna person, och användarna kan också kommentera varandras fotografier, statusuppdateringar och andra händelser. Facebook har även en privat mejlfunktion. Det första som dyker upp när en användare loggar in på facebook är ’home’, d.v.s. facebooks förstasida som även fungerar som en sammanfattning av vad som hänt sen det senaste besöket på sidan. Det som användarens vänner lagt ut visas på denna sida.

Facebook är dock varken den första eller enda virtuella mötesplatsen och sociala forumet på internet. Något som dock är nytt med facebook är att det är ett icke-anonymt forum, där relationerna bygger på verkliga relationer och man är tvingad att ange sitt riktiga namn och efternamn vid registrering (Hellquist 2010: 9). Nätverket bygger på så kallade förankrade relationer och relationerna i forumet är ofta väldigt spridda, då nätverket

inkluderar nära vänner, vänner, bekanta, släkt, familj och även bekantas bekanta (Zhou et al. 2008: 3)

3. Tidigare forskning

Tidigare forskning existerar om både sociala medier, facebook samt om identitetsskapande generellt vilket alla är fenomen som kommer beröras i denna uppsats. Eftersom människor är sociala varelser som har ett grundläggande behov av tillhörighet är framställning av sig själv och den egna identiteten inget nytt fenomen, utan människan anpassar sin framställning på olika sätt för att passa in i olika grupper och sammanhang. Eftersom internet är en stor del av den moderna människans liv så skapas nya möjligheter för människor att kontrollera sin självpresentation. Detta identitetsskapande på internet har undersökts med varierande resultat som presenteras nedan i avsnitt 2.1. Det finns dock begränsad tidigare forskning som fokuserar på hur social status införskaffas på facebook som social arena. Genusspecifika skillnader när det gäller hanteringen av sociala medier i allmänhet och facebook i synnerhet har inte heller undersökts i någon större omfattning, endast några få studier existerar på detta område. Uppsatsen får därför ses som en fortsättning på den tidigare forskning som finns angående identitetsbildning och internet, där facebook ses som den nya sociala arenan som möjliggör statusjakt på ett nytt sätt, med fokus på hur status skapas. Nedan presenteras ett urval av tidigare forskning på området.

3.1 Forskning rörande facebook

Facebook har uppmärksamrats inom media, exempelvis journalisten Jenny Sköld (2011) skriver om facebookanvändande och könsskillnader, och hänvisar till ett forskarlag i Buffalo som konstaterar att kvinnor använder facebook i större utsträckning för att få bekräftelse på sitt utseende vilket talar för att män och kvinnor använder facebook på olika sätt. Psykologen Jonas Mosskin (2011) å sin sida diskuterar hur facebook egentligen påverkar våra identiteter ur ett psykologiskt perspektiv, men inkluderar även ett sociologiskt perspektiv. Mosskin lägger framförallt fokus på hur facebook bidragit till en försvinnande anonymitet på internet, och hur facebook byggs upp till en gigantisk databas över våra personligheter där all aktivitet som vi utför på facebook bidrar ytterligare till att kartlägga våra personligheter. Mosskin menar även att detta är unikt i sitt slag då en databas över individer aldrig tidigare funnits i denna omfattning.

Forskarna Jolene Zywica och James Danowski genomförde 2008 en studie vid Illinois University där de jämförde användares personlighet utanför facebook med deras sociala status på facebook. Zywica och Danowski konstaterar att både användarna med extroverta personligheter som har hög social status i verkligheten, samt de med introverta

personligheter som har lägre social status i verkligheten, får högre social status på facebook. Dessa statuslyft för båda kategorier har dock olika förklaringar. Användarna som redan tidigare har hög social status ökar denna på facebook (detta fenomen benämns som *rich get richer*), medan användarna med lägre social status och introverta personligheter använde facebook för att kompensera för bristande social status i verkligheten. Dessa användare strävar efter att framställa sig som populära, samt är i många fall mer självutlämnande online än i verkligheten. Emellertid har även denna typ av användare högre social status och fler sociala kontakter på facebook än i verkligheten (*poor get richer*). Emellertid är denna sociala status för de introverta användarna inte grundad utanför facebook i verkligheten, och facebook's sociala status och kontaktnät skiljs på detta sätt åt från det riktiga livet. (Zywica & Danowski 2008) Detta överensstämmer med resultaten som Sköld (2011) hänvisar till, som menar att de med få vänner och svaga familjeband är mer självutlämnande i den informationen som de delar på facebook

Vidare så har facebook även uppmärksammats i aktuella examensarbeten. Bland andra skrev Linda Hellquist (2010) sin examensuppsats på psykologprogrammet om identitetsskapande på facebook, och konstaterar att facebookanvändarna gärna framställer sig som intressanta, positiva och omtyckta, vilket ytterligare späder på samhällets syn på vad en lyckad medborgare är. Hellquist diskuterar även hur denna form av identitetsskapande kan få konsekvenser för individen i verkligheten, bland annat genom att bidra till att skapa en ytligare känslomässig medvetenhet hos användarna då de inte har tid att reflektera på djupet utan tillslut accepterar den ytliga bilden som presenteras på internet. Detta kan både få positiva konsekvenser, som att hålla känslor på yrkesmässig och professionell nivå vilket kan bidra i yrkeslivet, men även negativa konsekvenser då individer som inte är i kontakt med sina känslor upplever svårigheter i djupare relationer och mår dåligt. Även Louise Ekman (2011) skrev sin kandidatuppsats om framställningen av användare på facebook, så kallat personal branding, och fokuserar på hur användarna ofta skönmålar sig själva i sina statusuppdateringar med mera är för att framställa sig själv i bästa möjliga dager. Ekman konstaterar att identitetsskapande präglas av verkligheten och att det tycks finnas samma oskrivna lagar och normer på facebook som i verkligheten, varför den sociala verkligheten online och offline är mycket lika varandra, samt hur internet underlättar så kallad personal branding.

3.2 Forskning rörande sociala nätverk och dess påverkan

Nicholas A. Christakis och James H. Fowler (2010), båda forskare på Harvard University, har skrivit boken *Connected* som behandlar sociala nätverk och hur beteenden sprids genom dessa. Enligt Fowler och Christakis påverkas individen mer än vad vi tidigare anat av våra nätverk och tar efter de beteenden som en individs nätverk uppvisar. Fowler och Christakis har bland annat studerat hur övervikt och andra ohälsosamma beteenden sprider sig genom sociala nätverk, vilket inte framstår som förvånande vid en första anblick. Det som Fowler och Christakis påstår är att beteenden sprids även genom indirekta kontakter – även om en individ inte har träffat en medlem i det sociala kontaktnätet smittar ändå dennes beteenden. Slutsatsen som forskarna drar är, något kontroversiellt, att människor är en del av superorganismer som har en egen vilja – våra sociala nätverk. De val som människor gör är alltså i större grad än vad vi tidigare trott inte styrda av människans fria vilja, utan nätverkets vilja, och först när människan är medveten om vilka sociala nätverk hon ingår i kommer hon att få en bättre tillvaro med friare val. *Connected* fokuserar inte på internet eller facebook som socialt nätverk, men slutsatserna torde kunna överföras eftersom facebook ett enormt stort socialt nätverk. Andra som diskuterar gruppprocesser och sociala nätverk är till exempel socialpsykologen Rupert Brown (1988) som konstaterar att individers liv är oundvikligen hopbundna med de grupper som de tillhör, samt att gruppdynamik ständigt regleras av att en social jämförelse. Brown menar att grupper och nätverk dels är en källa till människans sociala identitet, att det ständigt finns en spänning inom grupper mellan gruppens uppgift och välmående och att denna gruppdynamik styrs av en ständigt pågående social jämförelse inom och utanför gruppen.

3.3 Forskning rörande status

Social status och rangordning är något som påverkar livet för alla människor och är ett av sociologins centrala teman. Samhället idag är ett statussamhälle där märkeskläder, prylar, bostäder och vänner alla signalerar och skapar status, som sedan omsätts till olika fördelar. Två författare som diskuterar status inverkan på livet är Norbert Elias tillsammans med John Scotson (1999). De målar en bild av den påverkan social status har för vårt samhälle och de liv vi lever, och hur status har en reell påverkan på det dagliga livet på olika nivåer. Elias och Scotson genomförde på 1960-talet en studie av en engelsk arbetarförort, Winston Parva, som bestod av två olika sociala grupper som benämns som etablerade och outsiders, där de etablerade har högre social status än outsiders vilket även ger dem många fördelar i livet som

outsiders utestängs från. Dock är den enda differentieringen grupperna emellan tiden som de har bott i området; etablerade har bott en lång tid på platsen, medan outsiders utgörs av nyinflyttade familjer. I alla övriga aspekter är outsiders likvärdiga etablerade sett till klass, inkomst, etnicitet, och så vidare. Elias och Scotson visar att det som tillåter och understödjer etablerade att ge sig själva en högre social status och därmed också åtnjuta en mängd fördelar i livet är att grupperns förmåga till sammanhållning, vilket skapar skillnader i status och makt. (Elias och Scotson 1999)

4. Teorier

4.1 Den dramaturgiska teorin

Erving Goffman presenterar i sin bok *Jaget och maskerna* en dramaturgisk teori kring identitetsskapande, och hur vi alla försöker kontrollera intrycken vi gör på våra medmänniskor, vår ”publik”. Han menar att individer i alla sociala situationer tar på sig en roll för att förmedla en roll till sin publik, och för att upprätthålla en fasad. Goffman skriver att aktören förfogar över två olika slags resurser under sitt framträdande, dels inramningen och dels den personliga fasaden. Den personliga fasaden innefattar allt som rör aktören, såsom utseende, klädstil, och andra personliga uttryck medan inramningen är den fysiska plats där framträdandet tar plats, med olika attribut som till exempel möbler och utformning. (Goffman 2004)

Goffman menar att våra framträdanden påverkas och styrs av vilken situation som aktören befinner sig i samt vem som aktören riktar sig till. Goffman använder termen regioner för att förklara detta, och skriver att regioner är ”[...] vilket ställe som helst som till en viss grad är avgränsat av perceptions- eller varseblivningsbarriärer” (Goffman 2004: 97). Dessa regioner är olika beroende på utformning och mediet som man kommunicerar igenom. Goffman gör även en uppdelning av regionerna i främre och bakre regionerna (*front stage* och *back stage*), där den främre regionen är platsen där själva framträdandet sker, och den bakre regionen ska ha en sammankoppling med platsen där framträdandet tar plats. I den främre regionen är individen konstant medveten om sin publik och beter sig enligt de normer som aktören anser vara korrekta för sammanhanget, och han väljer att förstärka vissa delar av sin person och försvaga andra, för att förmedla det intrycket som aktören önskar förmedla. Dock släpps dessa personlighetsdrag som inte tillåts i den främre regionen fram i den bakre regionen. (Goffman 2004)

Här kommer Goffmans (2004) liknelse med teatern in, och han förklarar och liknar individens beteenden med en teater. En skådespelare förmedlar det intryck han vill förmedla på scenen, den främre regionen, men när han kliver bakom kulisserna kliver han in i de bakre regionerna och sluta spela den roll som han hade på scenen och kan förbereda sig för nästa framträdande samt vila upp sig. Enligt Goffmans teorier om aktörer och dramaturgi presenterar vi individer alltså alltid ett idealiserat och kontrollerat intryck av oss själva när vi befinner oss på den främre regionen, och anpassar således våra personligheter efter situation samt rådande normer och vad vi tror önskas av oss. Aktören använder sig av två olika former

av uttrycksformer för att inge önskat intryck, direkt omedveten kommunikation vilket benämns som *'give expression'* och medveten kommunikation där aktören medvetet vill framkalla ett intryck, *'give off expression.'* (Ibid:12ff)

4.2 Kapital, fält och sociala rum

Pierre Bourdieu är en av sociologins mest framstående forskare vars teorier om social differentiering har fått stort genomslag inom många områden av sociologisk forskning. Några av Bourdieus viktigaste och mest kända begrepp och teorier är hans tankar om kapital, fält och sociala rum. Dessa tre begrepp hänger alla samman och är beroende av varandra. Med fält menas en kontext, alternativt spelplan, för de individer som lever och verkar inom fältet. Kapitalformerna innehåller olika slags egenskaper som individen innehar, dock är dessa kapitalformers giltighet och status olika från fält till fält (Bourdieu 1993: 269f). Bourdieu menar vidare att grupper inom fältet befinner sig i ständig kamp om tillgångar och symboliskt kapital som sedan omsätts för att nå fördelar i livet. (Bourdieu 1993)

Bourdieu har delat in de olika kapitalformerna i tre olika slags kapital; socialt, kulturellt och ekonomiskt kapital. Kulturellt kapital är, något förenklat, kunskap och erfarenhet av och om kultur. I detta ingår även hur man för sig inom speciella kulturella sammanhang. Faktorer som kan påverka en individs kulturella kapital är bland annat en individs språk, utbildning och geografisk tillhörighet. Ytterligare en kapitalform som Bourdieu diskuterar är det sociala kapitalet, vilket bygger på sociala relationer människor emellan. Dessa relationer kan sträcka sig mellan allt från bekanta, grannar, släkt, vänner och familj. Denna kapitalform möjliggör för individen att utnyttja sitt nätverk och nätverkets resurser för att få fördelar i sitt liv. Slutligen diskuterar Bourdieu det ekonomiska kapitalet, vilket syftar på de ekonomiska tillgångar som en person har. Ett stort ekonomiskt kapital öppnar även upp för möjligheter att anskaffa ett större kulturellt kapital. (Bourdieu 1993)

Det symboliska kapitalet kan sägas sammanfatta de olika kapitalformerna. De tre kapitalformerna skapar tillsammans ett symboliskt kapital. Dock är det viktigt att komma ihåg att alla former av kapital måste erkännas av de aktörer som befinner sig på det specifika fältet, finns det ingen överensstämmelse mellan vad som är kapital blir det svårt att anförskaffa. Ett högt symboliskt kapital innebär således även en hög status. (Bourdieu 1993)

4.3 Genus och kön

Genus och kön är något som har diskuterats flitigt under de senaste årtiondena, både av sociologer och i media. Genom att diskutera kön och genus finns det en förhoppning om att därigenom förstå ojämlikhet som råder mellan könen samt att skapa ytterligare en förståelse för samhället och det sociala livet (Wharton 2005: 2f). Många har dock en mycket enkel syn på vad kön och genus är, vilket exemplifieras genom Mary Hawkesworths citat;

Last summer at a family gathering, my mother asked what I would be working on during my sabbatical. 'Gender', I responded. 'You mean gender bias' She asked hopefully. 'No, gender' I said. There ensued an awkward silence, then my sixteen-year old nephew quipped, 'there are men and there are women. What more is there to say. Short book'. (ur Wharton 2005:1)

Det som diskuteras ovan är vad genusforskare skulle benämna som kön, som delar upp världen i kvinnor och män. Det finns många teorier rörande kön, dock är något som ofta återkommer i dessa diskussioner begreppet genus. I traditionell feministisk forskning hänvisar ordet kön till en persons biologiska kön, alltså de biologiska kroppsliga skillnaderna mellan män och kvinnor. Genus å sin sida hänvisar till en socialt konstruerad uppfattning om könsidentitet, som är organiserat kring det biologiska könet. Kön är alltså medfött och essentialistiskt, medan genus är socialt konstruerat. Många genusforskare menar att de skillnader som finns i beteende mellan könen är skapade av en socialiseringsprocess som påbörjas mycket tidigt i livet. Detta innebär att skillnader könen emellan är socialt inlärd, och att människor anpassar sig till den rådande samhällsuppfattning om könsroller och stereotyper om vad samhället värderar som kvinnligt och manligt, därför att de vet att de kommer bedömas utefter hur väl de passar in i dessa roller. (Wharton 2005)

Könsroller och mönster överförs ofta via föräldrar och resten av samhället, vilka är socialiseringsprocessens utövare. Genus är mycket viktigt i interaktionen med bebisar och barn, eftersom genus starkt påverkar formationens självbild och är essentiell i barnets process att växa upp och bilda ett jag (Wharton 2005: 31ff). Könsstereotyper och roller är alltså något som vi utsätts och påverkas av redan från vår första stund i livet. Bland annat Banduras (i Wharton 2005) menar att könsroller lärs in genom positiv och negativ förstärkning, och att omgivning och föräldrar skapar genusskillnader genom att behandla flickor och pojkar olika. Socialiseringsteorin hävdar också att könsroller lärs in genom observation och imitation, där barnen ser vilka beteenden som upplevs som manliga och kvinnliga och belönas därefter i samhället. (Wharton 2005: 32f)

Ytterligare ett teoriområde är det interaktionistiska som menar att människan skapar genus genom den sociala kontexten som hon befinner sig i, och att världen delas in i

manliga och kvinnliga beteenden och kategorier via social interaktion. Denna kategorisering av världen sker för att människan har ett behov av detta för att kunna interagera med andra människor. På grund av detta skapas förväntningar på genus och vilka beteenden som förväntas från människor beroende på vilket kön de tillhör. Det är alltså i mötet och interaktionen med andra människor som människan skapar och reproducerar genus, och individen själv får ett mindre ansvar då fokus ligger på faktorer utanför individen. (Ibid: 53ff)

4.4 Socialkonstruktionismen

Socialkonstruktionismen är det tankesätt som alla de ovan presenterade teorierna baseras på, och är också framstående och dominerande synsättet inom sociologianalyser och synen inom på kultur, identitet och etnicitet med mera (Brömssen 2003: 7). Socialkonstruktionister har en kritisk position i förhållande till det fenomen de väljer att studera och analysera, och anser att vår uppfattning om verkligheten är en produkt av vissa särskilda historiska och sociala händelser. Uppfattningen om verkligheten är alltså inget statiskt, stillastående perspektiv eller något som varar för evigt i sin nuvarande utformning. Socialkonstruktionismen är alltså motsatsen till det som benämns som essentialism, vilket är idén att människor och ting har en kärna och inte förändras. Sådant som socialkonstruktionister menar förändras kontinuerligt är bland annat genus, kunskap, vetenskap och så vidare. Dock upprätthålls och skapas dessa kategoriseringar via de diskurser som för tillfället är rådande i samhället (Brömssen 2003: 7ff)

Detta perspektiv framstår som fruktbart för denna uppsats, och det är därför viktigt att komma ihåg att den följande analys som görs i uppsatsen är specifik för uppsatsförfattarens aktuella situation samt kulturella och historiska bakgrund. Till exempel kan man utgå från att de slutsatser som dras här är applicerbara på social status ur ett svenskt perspektiv. Då facebook är mer eller mindre världsomspännande går det alltså inte att anta att samma sätt används för att framställa social status och kön i andra kulturer, världsdelar eller tidsperioder. I och med att kunskap, ur det socialkonstruktionistiska perspektivet, är beroende av både sociala och ekonomiska förhållanden framstår det som naturligt att när dessa sociala och ekonomiska förhållanden ändras, så ändras även kunskapen om dem. (Brömssen 2003: 12)

5. Material och metod

Det material som denna uppsats bygger på är insamlat material från den sociala nätverksajten facebook. Materialet består av 200 statusuppdateringar och 200 bilder från 10 kvinnor och 10 män, som har samlats in från respektive individs profilsida. Insamlandet har skett under tidsperioden 28/3 – 10/4 2012, och insamlingsmetoden har varit observation. Materialet sparades efter insamling i en word-fil för att säkerställa att allt material sparas, då facebook går att förändra samt för att underlätta den fortsatta analysen.

5.1 Urval

Urvalet på tjugo personers facebookanvändande bör ge en tillräckligt stor spridning för att kunna dra slutsatser om social status, kön och facebookanvändande. Dock innebär det förhållandevis lilla urvalet att denna studies resultat kring framställning och social status på facebook inte är generaliserbara för hela facebook, utan får ses som en fingervisning kring dessa fenomen. Jag har fått tillgång till ett facebookkontos sociala nätverk, då facebook i stor uträkning är låst om man inte är 'vän' med personen i fråga och därmed godkänd. Det innebär att det är svårt att få tillgång till facebook anonymt. Det facebookkonto som jag fått tillgång till tillhör en kvinnlig student i tjugooårsåldern som studerar statsvetenskap vid Göteborgs universitet. I avsnitt två gavs en utförlig redovisning för nätverkssajten facebook som i början skapades för amerikanska college- och universitetsstudenter, för att sen spridas till andra delar av världen. En universitetsstudent blir därför representativ för målgruppen, även om facebook idag växt utöver denna målgrupp och innefattar fler kategorier eftersom sajten är öppen för alla internetanvändare över 13 år. Dock är inte alla individer som jag hämtar material ifrån inom denna målgrupp, men själva nätverket som används får betraktas som representativt. Vidare har användaren vars facebooknätverk som ligger till grund för uppsatsen ett stort nätverk med över 500 vänner på facebook. Detta talar för en god spridning bland vännerna vilket i största möjliga mån bör bidra till ett resultat som är generaliserbart i större utsträckning än om användarens nätverk varit litet och bestått av en och samma homogeniserade vänkrets.

I uppsatsen kommer jag enbart att titta på svenskt, aktuellt material taget från facebook. Detta eftersom facebookanvändandet har utvecklats snabbt på några få år – då facebook funnits så pass kort tid har dess användarantal förändrats drastiskt under kort tid, från starten 2004 till att spänna världen över åtta år senare. Jag utgår därmed från att användandet av facebook har förändrats när fler och fler användare har anslutit sig. Förutom

användarantalet har även facebooks utformning och funktionsstruktur förändrats vilket också påverkar hur sajten används. Anledningen till att jag enbart kommer att använda mig av svenskt material hämtat från facebook är att jag anser att social status är kulturbundet, och ser olika ut i olika kulturer. Jag som forskare är uppvuxen i den svenska kulturen och det svenska samhället och ha därmed lättare att tolka innebörden bakom svenska uppdateringar. Som Neuendorf konstaterar är språkförbistring en viktig faktor att ta hänsyn till vid en analys och för att undvika detta i största möjliga mån bör man i första hand analysera språk som forskaren är flytande på (Neuendorf 2002: 9). Då svenska är mitt modermål kan jag vara säker på att undvika eventuella språkförbistringar eller missa eventuella gömda budskap. I de fall som statusuppdateringarna är på engelska, dock med svenska avsändare, anser jag mig vara tillräckligt bra på det engelska språket för att kunna tolka även dessa.

Anledningen till att jag har valt att titta på statusuppdateringar på facebook, trots att det finns annat material att välja mellan såsom länkar, delade videoklipp, incheckningar med mera, är att statusuppdateringarna tar upp en stor del av home, facebooksanvändarens startside, och är ett effektivt sätt att kommunicera med sina facebookvänner. Uppdateringarna är även text producerad av användaren för att framställa sin person, och har dessutom en tydlig funktion i att kommunicera något om dig själv, i rutan där statusuppdateringen skrivs in står det ”*vad gör du just nu?*”. När användaren sedan fyllt i en status och delat denna kan dennes vänner välja att ’gilla’ statusen samt även kommentera. Ur Goffmans perspektiv kan dessa statusuppdateringar ses som de repliker som aktören utväxlar på scenen facebook. Bilder ses som en kompletterande sida av användarnas strävan efter social status och identitetsskapande, då bilder som bekant säger mer än tusen ord, för att använda ett slitet uttryck, och dessutom implicit beskriver den person som användaren önskar framstå som (Zhao et al 2008: 11).

För att få fram material som jag själv har påverkat i så liten utsträckning som möjligt har jag valt att, utifrån den facebookprofilen jag har fått tillgång till för att nå in i ett facebooknätverk som i andra fall är låst, titta på var femtonde individ från facebookprofilens vänsida. Dessa kvinnor och män är slumpmässigt utvalda, men är utvalda i och med att de finns och verkar på facebook. Att välja ut individer slumpmässigt är en strategi för att bidra till materialets generaliserbarhet och trovärdighet, då alla individer måste ha en lika stor chans att bli valt för att ett material ska vara generaliserbart (Neuendorf 2002: 83). Dock har de individer som blivit utvalda men visat sig vara under 18 år valts bort på grund av etiska principer. Detta innebär att urvalet i uppsatsen är så kallat *systematic random sampling* (Ibid:

85), där möjligheten funnits att välja om eller bort individer om dessa blivit valda två gånger alternativt om de inte haft åldern inne.

Slutligen har jag valt att ignorera statusuppdateringar där det framgår att personen som äger facebookkontot inte är avsändaren, då dessa statusar inte kan anses representativa för den framställning som facebookinnehavaren vill göra av sig själv. Det råder för tillfället en kultur kring att vänner utför så kallade 'facerapes' på sina vänners profilsidor för att skämta med dem, och skriver då ofta saker som kontoinnehavaren själv inte skulle skriva alternativt är opassande för det stora nätverket som facebook är. I vissa fall har detta framgått tydligt av innehållet och i andra fall av kommentarerna som dessa statusuppdateringar fått. I kommentarerna till dessa statusuppdateringar har ofta kontoinnehavaren själv gjort det förstått att det inte är hon eller han själv som lagt uppdateringen. Sätten att göra detta har varierat, men ofta har kommentarerna varit ”*TACK xxx för veckans sämsta facerape*” alternativt ”*men verkligen xxx*”. Dock finns det en svårighet i att säkerställa att det insamlade materialet har den avsändare som det verkar ha. Trots att den som publicerar material på facebook står med både för och efternamn kan man fortfarande inte säkert veta att det är den personen som publicerat materialet, då allt som krävs för att ha tillgång till en annan persons konto för att kunna publicera material är användarens mejladress och lösenord. I de fall där det inte framgått att det publicerade materialet haft annan avsändare har jag utgått från att materialet har den avsändare som det verkar ha då det inte finns något sätt att kontrollera den egentliga avsändaren. Man kan däremot tänka sig att materialet på ett facebookkonto till största delen har den avsändare som det verkar ha, då om en person blivit utsatt för en facerape bör vara medveten om detta och skydda alternativt byta sitt lösenord.

5.2 Etiska regler och samtycke

De individer som bistår med materialet till uppsatsen kommer att vara anonyma och enbart deras kön kommer att avslöjas. Detta på grund av att de själva inte är medvetna om att de medverkar i en undersökning och därmed bör deras anonymitet skyddas. Det material som dessa personer delar på facebook är anpassat för deras bekantskapskrets och de vänner som de valt att godkänna på facebook och det är inte säkert att dessa individer hade samtyckt till att dela denna information publikt. Dock har de ändå valt att lägga ut denna information inför sitt facebooknätverk och därmed gjort denna information publik i någon bemärkelse. Som Vetenskapsrådet konstaterar är forskning med hjälp av internet ännu i ett tidigt stadium och det finns problem med samtycke, integritet och personuppgiftsskydd (Codex 2011), vilket

diskuteras nedan. Eftersom det ännu inte finns specifika riktlinjer för bloggar, communities eller andra nätverk har inga specifika riktlinjer åtföljts. Då detta material som använts finns publicerat på internet, som är publikt och offentligt, dock inom en viss skyddad variant, får en lösning med anonymitet anses lösa samtyckesproblemet.

5.3 Möjligheter och begränsningar med undersökningar på virtuella nätverk

Virtuella nätverk som fenomen är en relativt ny företeelse, som medför nya möjligheter, begränsningar och utmaningar när undersökningar genomförs på densamma. I en viss utsträckning kan virtuella nätverk ses som en förlängning av verkligheten, då de utgör ett socialt sammanhang som är socialt konstruerat av människor. Att undersöka sociala nätverk innebär en mycket stor tillgång till material, som dessutom är inspelat och sparat. I verkligheten försvinner undersökningsmaterialet, förutsatt att forskaren inte sparar det själv. Repliker utväxlas men sparas inte på samma sätt som de gör inom sociala media. Detta underlättar forskarens arbete ur vissa aspekter, då det finns stor tillgång på materialet och denne kan återvända till detta. Dock kan detta även vara en nackdel, då materialet ständigt förändras och uppdateras.

Vidare kan vissa etiska dilemman dyka upp som tidigare inte varit aktuella. I undersökningar av sociala medier och internet kan man ofta ta del av information som tidigare varit privat. Många menar att internet är att likna vid en publik sfär, där man är medveten om att innehållet publiceras. Dock menar vissa, såsom John Flintheart, författare till *'Ethics of Netnography'* (2011) att internet inte kan liknas vid en publik sfär då vi omöjligt hade fått ta del av vissa samtal och bilder i det publika som vi gör nu via facebook. Ytterligare etiska frågor som kan dyka upp är att människor trots anonymitet kan få sin identitet avslöjad. Anta att en statusuppdatering citeras i forskningssyfte och detta senare publiceras, men med anonymitet. Dock är denna anonymitet inte garanterad då till exempel en sökmotor skulle kunna hitta dessa citat i sin ursprungsform². Flintheart menar vidare att människor generellt inte ser internet och virtuella mötesplatser som publika utrymmen där allt som görs sparas och publicerar, utan att detta snarare är en sidoeffekt av internet. Effekten som de som interagerar är ute efter är den omedelbara kommunikationen, och publikheten är snarare en bieffekt som folk inte alltid tänker på. Vidare är sociala forum online designade för att inte likna ett publikt

² Dock bör inte detta vara ett problem i denna uppsats, då facebook är ett låst nätverk och sökmotorer inte har tillgång innehållet om inte användaren valt att göra innehållet publikt.

utrymme, utan eftersträvar som regel att efterlikna privata, trygga miljöer såsom 'vardagsrum'. Detta kan bidra till att människor inte är selektiva i vad de delar med sig utan delar med dig med information som de till exempel aldrig hade delat med sig i ett offentligt utrymme. (Flintham 2011:1ff)

Internet är ett relativt nytt fenomen, och med nya fenomen krävs en anpassning av undersökningsmetoder. Undersökningar av fenomen online har inte lika utvecklade metoder som traditionell forskning offline att förlita sig på, och som konstaterat kan internet bidra till att människor avslöjar mer än vad de hade gjort i ett annat offentligt utrymme då utformningen bidrar till att skapa ett förtroende. Detta är något som många, inklusive Flintham, anser att man bör beakta och prioritera undersökningssubjektens välmående framför ökad akademisk kunskap. (Flintham 2011:1ff) Förhoppningsvis är detta något som de allra flesta forskare är eniga om. Dock föreligger det svårigheter att bedöma vad som är mer än vad en person hade dela i ett annat offentligt område, och i sådant fall bedöma vad som, av etiska skäl och hänsyn till subjektet inte bör inkluderas i undersökningen. Att genomföra undersökningar på internet, att ägna sig åt netnografi, medför alltså både möjligheter och utmaningar, och i många fall krävs ett nytt tänk kring etik och vad som människor väljer att dela med sig. Dock är det viktigt att inte förbise även de möjligheter till forskning som internet medför. Internet och virtuella mötesplatser, såsom facebook, är en reell verklighet som med största sannolikhet kommer fortsätta att utvecklas i och med att tekniken utvecklas och att samhället blir än mer beroende av tekniken i det vardagliga livet. Som professor Anna Maria Munar konstaterar definieras människan i dagens senmoderna samhällen av att de är socio-tekniska varelser, som lever i en kultur och tid av präglad av digital exhibitionism där internet uppfyller fler och fler av människans behov och tar en allt större plats i livet (2010: 9).

Virtuella mötesplatser är en väsentlig del av dagens samtid, och därför är det centralt att inte låta sig skrämmas av de eventuella utmaningar och svårigheter som att undersöka internet medför. Att inte undersöka internet är inte ett alternativ då detta skulle vara att förbise en betydande del av dagens samhälle. Förhoppningen är att konsensus kommer att nås angående etiska regler kring undersökningar på nätet, där undersökningar är möjliga att genomföra utan att hota individers integritet. Till dess bör varje forskare anpassa sina undersökningar så att de genom dem kan bidra till en ökad förståelse av hur dagens människor använder virtuella mötesplatser.

5.4 Analyismetod

I uppsatsen kommer en kvalitativ analysmetod att användas, en tolkande innehållsanalys, samt en hermeneutisk tolkningsansats. Som Szklarski (2002: 11) säger så sker denna tolkning mot en extern, redan existerande referensram. En förförståelse är nödvändig för att kunna genomföra en analys och tolkning, och det är denna förförståelse som leder till en tolkning av materialet och skapar en referensram (Ibid: 6). Min egen förförståelse består av flera delar, dels har jag redan en förförståelse av vissa applicerbara teorier och dels har jag även en förförståelse av begreppet social status då jag lever i ett statussamhälle samt en förförståelse av facebook då jag själv är aktiv användare av sajten sedan år 2007.

En innehållsanalys kommer att genomföras på det insamlade materialet. Innehållsanalys beskrivs av Klaus Krippendorf som en ”*research technique for making replicable and valid inferences from text, or other meaningful matter to the context of their use*” (Krippendorf 2004: 18). Innehållsanalys är ett vetenskapligt verktyg vars mål är att öka förståelsen och kunskapen kring det undersökta ämnet (Ibid). Innehållsanalysens primära funktioner är bland annat att beskriva trender i kommunikationsinnehåll samt identifiera intentioner och karakteristiska bakom kommunikationen. Vidare kan innehållsanalys bidra med att visa på attityder, intressen, värderingar, och kulturella värderingar och mönster som specifika grupper uppvisar, samt undersöka vad som sägs, varför det sägs och vilken effekt det som sägs har (Ibid: 45f). Innehållsanalys kan användas för att tolka texter (Ibid: 62), och för att genomföra en korrekt innehållsanalys bör vissa steg följas. Först bör en identifiering ske, sedan genomförs en undersökning, därefter en inspelning och kodning för att sedan abduktivt införa ett kontextuellt fenomen, för att slutligen diskutera svaret på den inledande frågeställningen (Ibid: 83). Dessa steg behöver inte ske i ovan nämnd ordning och kan upprepas (Ibid: 85), men den hermeneutiska tolkningen är begränsad till undersökningsfasen (Ibid: 88). Kodningen utgår i innehållsanalys från en taxonomisk utgångspunkt och ser det som att all text har olika abstraktionsnivåer, och det är därför möjligt att tolka betydelsen ur text samt även bortse från vissa textnivåer som anses irrelevanta (Ibid:283).

Som Neuendorf diskuterar omgärdas innehållsanalys av många myter. Innehållsanalys har kritiserats för att vara alltför enkelt, att alla kan genomföra det utan förkunskaper eller inläring, att all undersökning är innehållsanalys, att inga förberedelser krävs samt att innehållsanalys enbart är lämpligt för akademiskt bruk (Neuendorf 2002: 2ff). Alla påståenden är enligt Neuendorf myter som inte stämmer, innehållsanalys är precis lika krångligt eller lätt som andra analysmetoder. Förberedelser krävs, innehållsanalys följer

vissa specifika steg och passar även utanför den akademiska världen (Ibid: 2ff). Det finns olika varianter av innehållsanalys såsom retorisk, berättande, diskursiv, semiotisk, tolkande, kritisk och normativ innehållsanalys (Ibid: 5ff), och denna uppsats baseras på en tolkande innehållsanalys.

Innehållsanalysen växer ständigt i popularitet har slagit igenom stort under senare tid (Neuendorf 2002: 27), och har använts tidigare för att bland annat undersöka könsroller (Ibid: 202). Jag upplever innehållsanalys som en passande metod för att undersöka status på facebook ur ett genusperspektiv då framställningen av jaget på facebook blir ett uttryck för samhällets normer kring hur en lyckad individ lever. Innehållsanalysen kan då visa på specifika kulturella värderingar och mönster kring vad som i vårt samhälle anses vara eftersträvansvärt för män och kvinnor.

6. Resultat och analys

Efter kodning och genomgång av det insamlade materialet kan man dra vissa slutsatser kring hur användarna på facebook väljer att framställa sig på facebook, för att i största möjliga mån nå hög social status. Nedan följer en presentation av de olika teman som facebookanvändarna väljer att framhäva i sin presentation av sig själva genom att dels publicera bilder och statusuppdateringar, för att sedan åtföljas av en analys av dessa resultat i förhållande till teoretiska perspektiv.

6.1 Facebookanvändarna och kroppen

Kropp och användarnas förhållande till kroppen är teman som återkommer flitigt på facebook. Många av statusuppdateringarna innehåller information som implicit handlar om kroppen, som exempelvis behandlar träning. Exempel på sådana statusuppdateringar är ”*kom precis tillbaka från det bästa träningspasset på länge*”, och ”*dags att bli redo för beach 2012*”. Dessa uppdateringar åsyftar positiva förändringar när det gäller användarens kropp och fysiska hälsa. I de bilder som publiceras exponeras kroppen ofta, men då i sammanhang där det framstår som naturligt att exponera kroppen. Exempel på detta är semesterbilder på stränder där användarna lägger ut bilder på sig själva och andra personer iklädda badkläder som exponerar kroppen. Dessa bilder visar stränder och brunbrända, vältränade kroppar.

I hela det bildmaterial som jag har gått igenom är det ingen som exponerar eller presenterar sin kropp i negativ bemärkelse. Merparten av bilderna där kroppen exponeras är semesterbilder från stränder, där de som är med på fotografier är smala, brunbrända och vältränade. De kvinnliga facebookanvändarna lägger i högre grad ut bilder som exponerar kroppen och även så kallade posebilder, där personen intar en pose för fotografen och står i centrum för bilden. De manliga användarna å sin sida har fler bilder som fokuserar på profilporträtt på sig själva och vänner. Dessa bilder lägger således inte lika mycket vikt vid hela kroppen som de kvinnliga facebookanvändarnas bilder.

6.2 Facebookanvändarna och resor

Ytterligare ett tema som är frekvent återkommande i både bilder och statusuppdateringar är resor, både kommande och avslutade. Bilderna som publiceras föreställer allt som oftast resebilder på exotiska platser och tropiska klimat som uppenbart inte är ifrån Sverige. Dessa bilder är ofta tagna på stranden och visar semesterliv eller sevärdheter och vackra miljöer. Statusuppdateringarna rörande resor handlar ofta om förväntan ”*10 dagar kvar till Alperna*”,

NIO DAGAR TILL KARIBIEN” eller ”*ser så sjukt mycket fram emot Thailand*”. De resor som kommenteras är i huvudsak av det mer långväga och exotiska slaget. En annan variant på samma tema är att kommentera resandet väl på plats, såsom ”*äntligen framme i KL!!*” och ”*27 grader och sol på playa i Cali, livet är gött*”. Slutligen kommenterar många användare sitt resande när det väl är hemma igen, och skriver då statusuppdateringar såsom ”*hemma igen efter tre fantastiska veckor i alperna*” och ”*på svensk mark, tack USA för en fantastisk tid!*”. Dessa statusuppdateringar beskriver när användaren är i Sverige igen, men berättar även om en resa som tagit plats. Båda manliga och kvinnliga facebookanvändare kommenterar i mycket stor utsträckning resande och semestrande.

6.3 Facebookanvändarna och intressen

Användarna publicerar både statusuppdateringar och bilder som rör deras fritidsintressen. Självklart beror intressena som publiceras på vilken person som innehar facebookkontot, men trots detta så kan man se vissa mönster i materialet och man kan se en åtskillnad mellan de manliga och kvinnliga användarna. De manliga framhäver intressen såsom sport och bilar, vilket i mycket liten grad förekommer hos de kvinnliga användarna. De kvinnliga användarna framhäver istället intressen såsom bakning och matlagning, djur och barn. Dessa intressen visas dels genom statusuppdateringar som behandlar dessa ämnen, såsom ”*Jaaaaaaaaaarååå Djurgården*”, ”*kom precis hem efter en grym fotbollsträning*” och allmänna kommenterar om aktuella sportresultat. De kvinnliga användarna publicerar istället statusuppdateringar såsom ”*bakade just den godaste kladdkakan någonsin*” och ”*idag fyller vår älskade vovve 5 år!*”. Bilderna som publiceras är på bilar för de manliga användarna, och hembakade verk för de kvinnliga användarna. Andra exempel på bilder som rör intressen är bilder på husdjur och barn, framförallt för de kvinnliga facebookanvändarna.

6.4 Facebookanvändarna, humor, positivitet och framgång

Statusuppdateringarna som läggs ut handlar i mångt och mycket om att visa upp en positiv sida av sitt liv. De känslor som kommenteras är lycka och glädje, och andra känslor nämns i en mycket liten utsträckning. Statusuppdateringar såsom ”*Är alldeles för lycklig för mitt eget bästa*” förekommer, och endast i ett fall av de hundra insamlade statusuppdateringarna så nämns en negativ känsla och ett nederlag. Detta är dock av den mindre typen – användaren har sökt ett jobb som hen inte har fått, och uttrycker besvikelse över detta. Användarna visar på en påtaglig frånvaro av negativa känslor eller händelser. I de fall som dessa nämns så sker

detta med ett ironiskt, dråpligt tonfall. Vidare kommenterar många statusuppdateringar även livshändelser, såsom flyttar eller om en användare har fått en anställning, *”jag fick jobbet!!!!”*. Återigen är detta dock enbart positiva händelser. Negativa livshändelser, som alla tyvärr råkar ut för ibland, kommenteras inte. På bilderna som publiceras är känslorna som uppvisas glädje och lycka, skratt, leenden och positivitet. Det framstår tydligt att männen i undersökningen oftare använder sig av humor, och lägger ut skämt och humoristiska bilder medan kvinnorna inte använder sig av humor i samma utsträckning. Männen å andra sidan lägger ut rena skämt och lustiga historier, vilket överhuvudtaget inte förekommer i det insamlade materialet för kvinnorna.

6.5 Facebookanvändarna och vänner

Merparten av de bilder som publiceras på facebook föreställer stora sociala sammankomster, och då framförallt fester. Alkohol tar en mycket stor plats i dessa bilder, alkohol fotas även och läggs ut på bilder. Merparten av bilderna visar sociala sammanhang, stora grupper och vänner. Många statusuppdateringar används och formuleras också för att visa på popularitet och vänskap, och då till exempelvis ’tagga’ sina vänner i en statusuppdatering, såsom *”tack xxx, xxx och xxx för en fantastisk dag – jag har de bästa vännerna!”*. Det är även vanligt förekommande att användarna använder statusuppdateringar för att tacka för födelsedagsgratulationer. Detta är ur ett perspektiv ett effektivt sätt att nå ut till hela sitt sociala nätverk på facebook och de som gratulerat, och kan ses som en tidsbesparande åtgärd istället för att tacka varje person som gratulerat. Ur ett annat perspektiv kan detta även ses som en markering att användarna har vänner och har mottagit gratulationer på deras födelsedag. Kommunikationen som tar plats i statusuppdateringarna är ofta på flera olika nivåer och riktar sig till flera publikationer samtidigt, dels hela facebooknätverket genom att lägga ut det som en statusuppdatering, dels till individens närmre vänner genom att använda en intern ton vilket gör statusuppdateringen oförståelig för alla utom de som den syftar till att kommunicera med. Exempel på detta är *”Xxx – du vet vad jag menar när jag får höra att jag är en livsnjutare...”* Detta blir ytterligare ett sätt att markera att användaren har vänner och är populär.

6.6 Facebookanvändarna och alkohol

Något som tar mycket stor plats framförallt i det insamlade bildmaterialet, men även i statusuppdateringarna, är alkohol. I bilderna på sociala sammanhang och fester figurerar som

nämnts ovan även alkohol på bilderna. Dock finns det även många bilder där enbart alkohol visas, alltså bilder som bara föreställer till exempel en flaska med öl, sprit eller vin. Statusuppdateringar handlar också ofta om alkohol, till exempel ”Redbull och vodka är ingen drink, det är en livsstil!”, ”wow. Tokbakis” och ”dricker vin, livet är bra”. Alkohol nämns också i många statusuppdateringar som något som något som man förtjänat, såsom ”firar in ledigheten med en vinare!”. Dock bör man vara försiktig med att dra på alltför stora växlar angående detta tema på facebook. Merparten av de användare som jag har tittat på är relativt unga studerande, och alkoholkulturen skiljer sig åt mellan olika åldergrupper och sammanhang. I detta sammanhang och i detta facebooknätverk kan man konstatera att alkohol är något som tar en stor plats och alkoholkonsumtion är stor. Dock är det inte säkert att alkoholkonsumtion är en lika stor del av andra sociala nätverk, utan en hög alkoholkonsumtion kan hänga samman med att den person vars nätverk jag utgått ifrån är student, och att det i studentkulturen ofta ingår alkohol.

6.7 Facebookanvändarna och information

Ytterligare ett sätt som användarna använder statusuppdateringarna är för att nå ut med ren information till sitt nätverk. Exempel på detta är uppmaningar till att delta i olika projekt, efterlysningar efter hjälp med diverse saker, någon annan vill hyra ut en lägenhet eller letar bostad och så vidare. Användarna utnyttjar alltså sitt sociala nätverk på facebook för att inhämta och sprida information, vilket överensstämmer väl med facebooks målsättning, och för att be om tjänster från sitt nätverk. Dessa tjänster är av olika typer, stort och smått, och allt ifrån tips på utannonserade jobb, önskan om flytthjälp, ”vem vill hjälpa mig att flytta på lördag, jag bjuder på pizza!” samt uppmaningar att engagera sig i föreningar med mera.

6.8 Användarnas framställning utifrån det dramaturgiska perspektivet

Facebook är, som tidigare konstaterat, en ny social arena som på kort tid tagit en stor plats i den senmoderna människans liv. På facebook presenterar användarna en bild av sig själva med hjälp av olika medel, såsom statusuppdateringar och bilder av och ur sina liv. Sett ur Goffmans dramaturgiska perspektiv kring identitetsskapande gör användarna framträdanden där vi alla försöker framställa oss i så bra dager som möjligt för sin publik. Denna teori är i högsta grad applicerbar på facebook som social arena. Aktörerna som agerar skulle i detta fall vara facebooks medlemmar, som gör framträdanden på facebook sociala scen. Utformningen

av facebook är till stor del redan satt, men aktören bestämmer hur dessa verktyg ska utnyttjas. Den fysiska fasaden är alltså facebook's sociala arena, som redan är bestämd i förväg men som i viss mån går att anpassa till individen. Den personliga fasaden anpassar aktören själv.

Facebook skulle alltså motsvara Goffmans främre region, där ett framträdande anpassat till publiken, som i detta fall är facebookvännerna, sker. I den främre regionen förväntas aktören bete sig enligt rådande normer för den specifika situationen och väljer att framhäva vissa delar av sin personlighet. Detta är applicerbart på facebook då facebook's främsta funktion är att framträda framför sina vänner, genom att kommunicera och dela med sig av information med mera. Genom internet och tekniken kan man, via facebook och andra sociala nätverkssidor, på ett inte tidigare skådat sätt kontrollera vilket framträdande och intryck man gör. Då facebook inte är en naturlig utan en konstruerad mötesplats, kan man som användare in i minsta detalj kontrollera sitt framträdande på ett annat sätt än på naturliga mötesplatser. Allt som läggs upp på facebook syftar till att synas för publiken, det vill säga facebookvännerna. Skulle något på facebook framstå som ofördelaktigt, och inte motsvara det idealiserade beteendet som individen eftersöker på front stage, kan denna information enkelt raderas. Således så kan allt material som finns upplagt på facebook, enligt Goffmans perspektiv, ses som att det lever upp till vårt samhälles idealiserade bild och rådande normer samt förväntningar. Goffman menar att framträdanden alltid är anpassade för att *”passa in i de förutsättningar och förväntningar som finns i det samhälle i vilket det framförs”* (2004: 39). Han menar vidare att tendensen är att alltid ge ett idealiserat framträdande, och att individen i sitt framträdande *”tenderar att införliva och exemplifiera samhällets officiellt sanktionerade värden, och det i högre grad än hans beteende i helhet”* (Ibid). Man kan genom detta perspektiv alltså dra slutsatsen att eftersom facebook fungerar som en enda frontstage så är all aktivitet som sker därpå idealiserats efter samhällets normer, och påvisar det beteende som värderas högst och ger högst status som samhället ser ut idag.

Facebook's backstage skulle enligt Goffmans dramaturgiska teori vara individen som sitter bakom datorskärmen och publicerar material på facebook. Den bilden och verkligheten behöver inte överensstämma med den som publiceras på front stage, och här kan individen släppa fram andra delar av sin person än de som visas på front stage. Ur ett annat perspektiv släpper facebook även in publiken till backstage på ett sätt nytt sätt. Genom att publicera bilder och material från vardagslivet släpps facebooknätverket in på aktörens back stage, och publiken delges händelser och bilder från en persons liv där det eventuellt tidigare inte hade funnits någon publik. Exempel på detta är statusuppdateringar som rör privatlivet, bilder på familjehögtider med mera. En annan effekt av facebook blir därmed att vissa

aspekter som hade varit privata nu blir publika. Dock får man inte glömma bort att det som läggs ut på facebook är planerat och kontrollerat. Det som tidigare hade varit backstage blir front stage i och med att det presenteras och publiceras på facebook, och därmed blir en del i den idealiserade självpresentationen av sig själv. Självrepresentationen av jaget på facebook är i stora delar lika för både män och kvinnor. Trots att man kan konstatera tydliga skillnader i hur kvinnor och män väljer att framställa sig på facebook, finns det även många likheter mellan de båda könen. Gemensamt för alla användare är att de har de att alla strävar efter att framstå som positiva, framgångsrika, populära med många vänner och att de har spännande liv med mycket resor. Detta är något som båda könen vill framstå som och olika strategier används för att framhålla dessa egenskaper. Man kan alltså anta att det existerar ett önskvärt beteende som i stort är gemensamt för båda könen. Dock kan man trots detta urskilja könsstereotyper och skillnader i framställningen mellan män och kvinnor även på facebook, vilka följer de könsstereotyper som är gällande i samhället idag.

Den framställning som användarna gör på facebook av sig själva får anses vara en ganska förenklad version av jaget. Trots att användarna framställer sig som lyckade, populära med roliga liv förstår man att livet omöjligt ser ut så hela tiden. Alla har dagar då livet inte är fyllt med fest, vänner och framgång men dessa utelämnas i presentationen av självet på facebook. Frågan är dock om det finns en möjlighet att presentera en djupare, mer komplex bild av jaget på facebook. I facebook's natur ligger att kommunikationen sker i realtid och riktar sig till hela användarens nätverk. Utrymmet som finns för att skriva statusuppdateringar är begränsat, och de bilder och statusuppdateringar som läggs publiceras bör vara anpassade till hela facebooknätverket som de flesta fall består av en användares samlade sociala sfär. En möjlig tolkning är att anledningen till att presentationen blir relativt ensidig är att facebook's utformning och upplägg inte tillåter en djupare, komplex och mer sanningsenlig framställning av självet. Att presentera en ensidig, ytlig bild av sig själv underlättar också för användarna att kontrollera den bild som de presenterar av sig själva och skapar en överblickbarhet. Användarna kan enklare kontrollera bilden av sig själv då den är simpelt framställd; det här är jag, mina vänner och mina fritidsintressen. Skulle facebook ha möjliggjort en djupare och mer komplex bild skulle detta medfört att användarna får svårare att kontrollera sin framställning och det intryck som användarna önskar avge.

Vidare passar inte alla känslor och händelser att dela med hela en persons sociala nätverk. Facebook saknar vad Goffman benämner som publiksegregation, i och med att användarens hela nätverk är tillgängligt och mottagligt för information. Goffman anger

publiksegregation som dels en utlösande orsak och effekt av den roll som vi spelar för tillfället (2004: 50). Individens bör försöka segregera delar av sin publik för att försäkra sig om att den roll han spelar i ett sammanhang inte intar en annan roll inför samma publik. Detta är inte längre möjligt på facebook, då publiken har växt till att innefatta alla möjliga kategorier av användarnas nätverk. Publiksegregationen tjänar även till att underlätta livet för aktören och publiken. Goffman skriver att livet skulle bli ”*outhärdligt besvärligt och trassligt för en del om varje kontakt mellan två individer skulle föra med sig att man måste dela personliga prövningar, bekymmer och hemligheter*” (Goffman 2004: 50). Publiksegregationen är alltså en mekanism för att hantera vardagslivet och dess olika situationer, och publiken utgår ofta från att den roll som aktören ikläder sig är hela individens personlighet (Ibid: 49). Vidare menar Goffman om en aktör visar en oenhetligt framträdande som inte stämmer överens med tidigare framträdanden kan detta bli ett hot mot hela det sammanhanget samt mot den roll som aktören ikläder sig (2004: 62f). Att publiksegregation inte existerar på facebook, utan i så fall måste skapas av användarna själv genom intern kommunikation i statusuppdateringar, tolkar jag som att användarna på facebook har extra incitament för att presentera en roll och ett framträdande som är inte stöter sig med någon del av deras publik. Detta för att även i fortsättningen kunna ikläda sig de roller som deras nätverk förväntar sig i fortsättningen. Att användarna gör en ytlig framställning av sig själva som lyckade individer och gör en relativt könsstereotyp framställning kan, förutom att detta är ett idealiserat önskat beteende, bero på att dessa är en framställning som inte stöter sig med någon del av publiken och tillåter individen att anpassa sig även i fortsättningen till de situationer som uppkommer. Denna strategi kan även användas för att undvika personlig förödmjukelse, då Goffman menar att om en aktör ertappas med en oriktig eller falsk rollframställning är detta mycket förödmjukande för aktören (Ibid: 212).

Ytterligare en aspekt som skiljer en aktörs framträdande på facebook och andra sociala medier från verkligheten är att aktören inte får omedelbar respons från publiken, och därmed inte har möjlighet att avgöra om ett framträdande är lyckat eller olämpligt. Om en incident inträffar vid ett framträdande blir publiken ofta förvirrade, känner sig illa till mods och nervösa och så vidare, och den verklighetsbild som aktören representerar är hotad (Goffman 2004: 185). För att undvika detta är det viktigt att publiken har tillgång till vissa attribut för att varna aktören att beteendet inte är lämpligt (Ibid: 185). Då aktören inte kan se publikens respons och eventuella varningar på att framträdandet inte passar sig kan även detta

tolkas som ännu en anledning att inte sticka utanför rådande normer och roller, samt att presentera en ytlig bild som inte många kan protestera mot.

6.9 Användarnas framställning utifrån ett genusperspektiv

Som Lena Gemzöe konstaterar i sin bok *Feminism* (2004) delas könen och könsstereotyper ofta in i efter ett dualistiskt tänkande och ordnas in i motsatspar i modern västerländsk kultur. Kvinnor är det som män inte är, och måste alltid förstås i förhållande till mannen. I många kulturer ser genustänkandet ut på detta dualistiska sätt, även om det varierar mellan kulturer vad som anses vara kvinnliga och manliga egenskaper och karaktärsdrag. Det råder många olika föreställningar om vad som är kvinnligt respektive manligt, men vissa egenskaper beskrivs, i västerländsk kultur, som själva grundsynen på vad som är kvinnligt och manligt. Kvinnor antas bland annat vara omvårdande, känsllosamma, mjuka och relationsinriktade medan män antas vara självständiga, målmedvetna och förnuftiga. Andra egenskaper som män förväntas besitta är att vara logiska, intellektuella, aktiva, och ordningsamma medan kvinnor i förhållande till detta förväntas vara känsliga, intuitiva, kroppsliga istället för intellektuella, beroende av andra, passiva och stå för kaos. Mannen är subjektet medan kvinnan är ett objekt, och enligt feministisk tanketradition är mannen normen och kvinnan det avvikande. (Gemzöe 2004: 81ff)

Man kan konstatera att den framställningen som användarna gör av sig själva på facebook på många sätt är könsstereotypisk, och följer de rådande normer kring vad som anses manligt respektive kvinnligt i samhället. Framställningen som görs skiljer sig åt mellan kvinnor och män vilket tyder på att män och kvinnor har olika saker som ger dem social status och att de därför presenterar olika idealiserade framträdanden. De kvinnliga användarna uppvisar intressen som väl passar in i mallen med kvinnan som den vårdande, omhändertagande och relationsinriktade parten med djur, barn och matlagning. Kvinnorna framhäver även sin kropp mer än vad männen gör, vilket även det passar in i kvinnans roll som kroppsligt objekt. Också männens intressen speglar mannen som en aktiv part, då exempelvis sport och träning är aktiva intressen. Att män i större utsträckning lägger ut humoristiska poster kan även det tolkas som ett tecken på mannen aktiva och intellektuella roll. Framställningen som sker på facebook är alltså könsnormativ enligt rådande ideal.

Intressant är dock att framställning är så pass könsnormativ trots att användarna i större grad än någonsin har möjligheten att profilera sig och utforma önskade identiteter fritt då de inte är bundna till ett fysiskt sammanhang. Internet tillåter användarna att, fritt från den

person de är i den fysiska verkligheten, konstruera deras identitet fritt. Trots detta följer självframställningen och identitetsbildningen på facebook, enligt resultatet i denna uppsats, samhällets könstereotypa och normativa roller. I ett sammanhang där användarna har möjligheten att frigöra sig från vilka de faktiskt är och hur de ser ut i verkligheten lyser ändå samhällets syn på vad som är manligt och kvinnligt igenom. Teoretiskt sett är det fullt möjligt att framställa en person eller personlighet som är skild från en användares fysiska person och utseende, och tar plats på en icke – naturlig arena, vilket medför en större frihet att skapa sitt eget sammanhang och identitet. Sett till könsroller utnyttjas dock inte denna frihet att gå utanför samhällets och verklighetens ramar, utan könsrollerna snarare bekräftas än utmanas. En möjlig förklaring till varför användarna, trots större frihetsgrad angående deras framställning och identitetsskapande, fortfarande framställer sig enligt traditionella könsroller är att facebook inte är ett anonymt socialt forum, utan dessutom bygger på det närverk av bekanta och vänner som en användare har i det verkliga livet. Facebook har som krav att man anger för- och efternamn vid registrering, vilket rimligtvis bör medföra att beteendet på facebook mer liknar ett beteende som är acceptabelt i den verkliga världen, då användaren måste kunna stå för sitt onlinebeteende även i verkligheten och kunna förklara sitt handlande. Hade facebook varit ett anonymt socialt forum hade detta förändrat hela facebook uppbyggnad och funktion, men jag är övertygad om att interagerandet hade sett annorlunda ut och även framställningen av självet, och därmed också könsrollerna.

Något som dock är unikt med facebook är dess storlek och möjligheten att samla användarens nätverk på ett och samma ställe. Det är svårt att avgöra om den sociala interaktiviteten användare emellan är större än vad den är i verkligheten, och facebook bidrar till fler sociala kontakter eller ej. Däremot tillåter och underlättar facebook och andra sociala nätverk en annan aktivitet förutom interaktion, nämligen social observation. Social observation, även kallad voyeurism, handlar om att njuta av att ta del av andras privata aktiviteter utan att röja sin närvaro. Detta är extremt lätt att göra i sociala nätverk generellt och är enligt Ana María Munar den normala formen av onlinebeteende (2010: 412). Trots att voyeurism tidigare haft mycket dåligt rykte är det en av intentionerna och även värdet av virtuella mötesplatser. Nu är det möjligt för facebookanvändare att få en inblick i sina sociala kontacters liv på ett sätt som tidigare hade varit otänkbart. Ytterligare en effekt av virtuella nätverks storlek och lättillgänglighet är att det även tillåter social kontroll (Ibid: 413). Då en facebookanvändares nätverk på facebook innefattar allt ifrån nära vänner, vänner, bekanta,

familj, släkt, klasskompisar och kollegor beskriver Munar en medvetenhet om detta, och att en allt större fråga är vilka vänner som accepteras på facebook sedan det växt (Ibid).

Frågan är hur denna möjlighet till social observation och social kontroll påverkar framställningen på facebook. Som konstaterat så bekräftar framställningen som facebookanvändare gör rådande könsstereotyper i samhället. Enligt de teorier som Wharton (2010) presenterar för hur genus konstrueras kan facebook därmed ses som en massiv interaktions- och inlärningsarena för genus, då en lika viktig och stor del av virtuella nätverk är social observation och vouyerism. Enligt interaktionsteorin så skapas förväntningar och kategoriseringar på genus och olika beteenden hos kvinnor och män via social observation, vilket facebook tillhandahåller men även underlättar. Frågan blir då om facebook kan antas förstärka könsstereotyper och roller eller inte. Om det som presenteras på facebook är en idealiserad bild av verkligheten, hur användarna önskar framstå, och detta sedan finns tillgängligt på facebook för observation kan man anta att detta sedan förstärker de rådande könsrollerna. Förutsatt att användarna ägnar sig åt social observation så presenteras alltså bilden av könsstereotyperna och vad som är manligt respektive kvinnligt tydligt, och genom att observera sitt nätverk lär sig alltså användarna hur de rådande könsrollerna ser ut och vad som belönas för att vara typiskt manligt respektive kvinnligt. Ur detta perspektiv finns det alltså en förklaring till att könsrollerna återfinns även på facebook, användarna framställer sig enligt det idealiserade beteendet vilket följer rådande könsroller i samhället. Denna presentation av jaget observeras sedan, och facebookanvändarnas nätverk lär sig då vilka beteenden som förväntas av män respektive kvinnor. Genom att möjligheterna för inläring av dessa beteenden ökar förstärks de också ytterligare.

6.10 Användarnas framställning utifrån olika kapitalformer

Den av Bourdieus kapitalformer som framstår som viktigast för de båda könen på facebook när det gäller vad som i högsta grad ger status, är det sociala kapitalet. Det som framhävs är popularitet, fester, vänner och stora sällskap. Detta görs genom att publicera festbilder, bilder på användaren med många vänner, och genom statusuppdateringar där det påpekas att användaren är social och har ett stort socialt nätverk – antingen genom intern kommunikation, att tacka för uppmärksamhet eller gratulationer eller genom att tagga vänner i statusuppdateringarna. Detta tyder på att ur Bourdieus perspektiv så är det sociala kapitalet den kapitalform som ger högst status på facebook, vilket senare kan omsättas till att ge flest fördelar i livet. En naturlig förklaring till att det sociala kapitalet framstår som viktigaste kan

dock vara att facebook är ett socialt, virtuellt nätverk. Tidigare forskning visar att facebook utformning uppmuntrar till en skämtsam kommunikation användarna emellan och ett socialt förhållningssätt (Hellquist 2010:11). Detta uppmuntrar användningen av det sociala kapitalet framför de ekonomiska och kulturella kapitalen. I sammanhanget virtuella nätverk, och i synnerhet facebook, är alltså det sociala kapitalet vad som ger högst status och sedan kan omsättas till andra fördelar i livet. Detta kan tolkas som att socialt kapital är vad prioriteras och anses viktigast i dagens samhälle, men även att de sociala relationerna är vad som anses viktigast på virtuella nätverk. Dock är det viktigt att komma ihåg att facebook är ett socialt nätverk, och att det finns andra virtuella nätverk som med andra syften. Ett exempel på ett sådant nätverk är LinkedIn (2012) som är ett professionellt nätverk för yrkesverksamma. På dessa nätverk ser säkerligen framställningen som användarna gör annorlunda ut, anpassat till just detta nätverks funktion och utformning. Trots att framhävandet av det sociala kapitalet högst sannolikt förstärks av facebook utformning och syfte, kan man ändå konstatera att det sociala kapitalet är den kapitalform som antas ge mest status. Förutsatt att Goffmans teorier rörande att den framställning som görs följer samhällets normer, är alltså den kapitalform som anses väga tyngst i det senmoderna samhället det sociala kapitalet. Detta är även den kapitalform som när det accepterats av omgivningen ger flest fördelar i livet.

7. Avslutande diskussion

Efter en genomgång och analys av materialet kan man konstatera att den framställning av självet som görs på facebook är en idealiserad bild som internaliserar samhällets rådande normer kring vad som medför social status. Användarna framställer sig själva som populära, framgångsrika och lyckliga med en avsaknad av negativa känslor och händelser. Vidare finns det en åtskillnad mellan könen angående framställningen, och den framställning som sker på facebook följer de könsstereotyper som regerar i västvärlden. Den kapitalform som är framhävs mest, och alltså ger mest social status och fördelar, är det sociala kapitalet. Man kan även konstatera en stor försiktighet bland användarna angående vad som uttrycks och hur, vilket kan ha flera orsaker – bland annat facebook utformning och upplägg. Under undersökningens gång har dessa resultat överraskat på så sätt att de är så pass normativa, trots att användarna inte är bundna till sitt fysiska framträdande, och även att användarna är noga med att presentera en bild som stöter sig med få och inte sticker ut i framställningen av sig själva. Resultaten i denna undersökning påverkas självklart av det facebookkonto som undersökningen utgått från. Då kontots innehavare är en ung student färgar det resultatet, då hennes facebooknätverk till merparten består av unga, välutbildade människor. Resultaten och slutsatserna visar således hur framställningen, könsroller och social status ser ut på facebook inom denna kategori. Detta får dock ses som talande angående facebookanvändning, då facebook's ursprungliga målgrupp är unga universitetsstudenter.

Inom tidigare forskning om facebook råder det delade meningar om framställningen och den sociala statusen på facebook är applicerbart på verkligheten eller inte. Hellquist med flera menar att framställningen som sker på facebook inte är väsensskild från verkligheten (2010: 11), vilket jag är benägen att hålla med om då facebook baseras på relationer som existerar utanför internet. Detta skulle då innebära att den personlighet och framställning som en användare gör på facebook är densamma som deras verkliga jag, alternativt visar en idealiserad bild av den de önskar vara, vilket möjliggörs av att facebook bidrar med en möjlighet att planera framträdandena som sker in i minsta detalj. Detta innebär att resultaten i denna undersökning är överförbara utanför facebook. Den idealiserade framställning av jaget som denna undersökning funnit, där användarna framställer sig som lyckliga, sociala, framgångsrika individer som följer klassiska könsstereotyper är alltså direkt överförbara till verklighetens ideal. Enligt Danowski och Zywica (2008:19f) ökar den sociala statusen på facebook för alla typer av användare. Facebook representerar i detta fall en social arena där alla användares sociala status ökar, möjligtvis på grund av att den framställning som

sker är mer välplanerad och kontrollerad än verkligheten någonsin kan vara. Framställningen som sker på facebook är alltså överdriven, och representerar snarare en idealbild av vad användarna tror ökar deras sociala status. Man kan alltså dra slutsatsen att facebook visar på vad som är social status i samhället och de ideal som önskas uppnå samt den som användaren önskar vara.

De resultat som denna uppsats nått är samstämmiga med de som nåtts i tidigare forskning rörande användarnas framställning. Psykologen Linda Hellquist konstaterar i sitt examensarbete att den framställning som hon sett hos de användare som undersökt på facebook stämmer överens med den rådande samhällsdiskursen kring den lyckade medborgaren, där identitetskonstruktionen är individens eget ansvar (2010: 2f). Samma tendens kan jag se i min undersökning, där användarna framställer sig som framgångsrika och populära. Då det, mig veterligen, inte existerar någon tidigare forskning kring skillnaden i mäns och kvinnors framställning har jag enbart mina egna resultat att luta mig emot, och dessa säger att framställningen på facebook skiljer sig åt mellan män och kvinnor. Vidare är denna framställning könsstereotypisk i stor utsträckning. Intressant är att enligt tidigare forskning så får både de med hög social status och de med låg social status en ökad social status på facebook. Detta kan kopplas till att den är en ytlig och könsstereotyp framställning som sker, och som enligt Goffmans teorier är planerade och styrda på ett sätt som inte är möjligt i verkligheten. Den välpolerade ytan som presenteras på facebook skapar alltså en ökad social status för samtliga typer av användare än vad de har i verkligheten. Detta stämmer väl överens med Goffmans teori om att aktörer presenterar en idealiserad bild av hur vi vill framstå. Denna idealiserade och könsstereotypa bild ger användarna mer social status än vad de har i verkligheten, trots att detta är en version av verkligheten som nödvändigtvis inte stämmer överens. Snarare är det porträttering av verklighetens ideal enligt rådande normer. I och med att facebook är mer instrumentellt än verkligheten är det möjligt att polera sitt framträdande in i en normativ perfektion vilket inte är möjligt i verkligheten. En möjlig tanke är dock, som inte denna uppsats besvarar, att facebook användare är medvetna om detta och inser att det som visas och framställningen som görs inte är en bild av hur verkligheten ser ut, utan snarare en önskebild. Frågan är om det finns en medvetenhet om att det är en idealiserad bild som presenteras eller inte, och vilka effekter denna idealiserade bild får i så fall.

Ytterligare en intressant fråga är om facebook och andra virtuella mötesplatser som sociala arenor verkligen är ett så pass nytt fenomen som det ofta framställs. Det råder ingen tvekan om att internetsajten facebook är en ny företeelse, och att den spridning som sajten har nått överträffar tidigare sociala mediers spridning. Dock menar många, däribland

psykologen och sociologen Jonas Mosskin, att facebook inte tillåter en lika stor kontaktyta med hela användarens nätverk som det kan framstå vid en första anblick. Det är framförallt de vänner som ligger ett eller ett fåtal steg bort från användaren som kommer upp i en användares flöde på facebook, och är alltså bara vänner vars aktivitet som vi automatiskt uppdateras om (Mosskin 2011). Vissa menar att detta kan få förödande effekter, och skapa en uppdelning av vårt sociala liv. Mosskin skriver att;

Den nya tiden hotar på så sätt det sociala kontrakt som tidigare fanns mellan människor i ett land. Vi hörde alla ihop. I dag hör och ser vi bara det som är i vår närmaste bubbla.[...] En aning pessimistiskt verkar det som att vi tillsammans med våra vänner skapar bubblor som svävar omkring i en jättelik väv av hopkopplade människor. (Ibid: 2011)

Trots att facebook's mål är att koppla samman världen och dela information framstår detta inte som något nytt. Att ta del av vår närmsta krets liv är något som människan gjort även innan internet och facebook, och trots goda intentioner att koppla samman världen, kopplar facebook eventuellt bara samman människor som redan skulle ha varit sammankopplade i verkligheten.

Det råder ingen tvekan om att facebook tillhandahåller ett nätverk som samlar vänner och bekanta, som med Internets hjälp fungerar i realtid, och därmed tillhandahåller en större publik för våra framträdanden. Dock är det inte särskilt troligt att hela denna samlade publik tar del av vårt framträdande, enligt Mosskins resonemang. Frågan är då hur stor roll den framställningen som användarna gör på facebook spelar egentligen. Även om framställningen är idealiserad och normativ, spelar detta någon roll om det bara är de som är närmast en individ som tar del av framställningen? Man kan utgå från att de närmst en användare har en relation till användaren även utanför facebook, och då vet hur användaren är i verkligheten. Frågan är då om den framställningen som görs på facebook faktiskt får någon inverkan, då de som nås av en användares framställning med största sannolikhet förstår att denna framställning är just något annat än verkligheten – en extremversion av en idealiserad samhällelig norm, och bör inse att detta skiljer sig från den verkliga personen.

Framställningen som görs på facebook är den av lyckade, populära, lyckliga människor utan negativa inslag i deras liv. Den kapitalform som framhävs mest, och antas ge mest status på facebook, är den sociala. I och med att facebook möjliggör en styrning av intrycken som tidigare inte varit möjlig och fungerar som en massiv front stage, kan man dra slutsatsen att det ideal som råder i samhället är den om lyckliga, framgångsrika och populära människor och får användarna välja är det så som de önskar framstå. Vidare är framställningen som görs könsstereotyp och normativ enligt den rådande västerländska synen

på vad som uppfattas som kvinnligt och manligt. En intressant fråga är om användarna inser att facebook som social arena är en idealiserad, normativ bild och inte en representation av verkligheten eller inte. Det kommer bli intressant att se vilken roll som facebook kommer att spela i framtiden då fenomenet fortfarande är relativt nytt, och om facebook kommer att fortsätta att växa i popularitet och storlek eller inte.

Man kan konstatera att trots att människor i alla tider har haft sociala kontakter och mötesplatser att utöva dessa på, så innebär facebook en ny social arena där intrycken kan kontrolleras in i detalj vilket får konsekvenser för framställningen som görs. I och med facebook's storlek som social arena riskerar ytterligare förstärka de rådande könsstereotyperna, då det enligt teorier hur genus skapas och reproduceras ingår både observation och interaktion – två fenomen som båda underlättas och förstoras på facebook då hela användarens sociala nätverks finns tillgängligt för att observera och interagera med. Facebook som social arena kan alltså få effekter på verkligheten då det normativa beteende som uppvisas observeras och lärs in och därmed bidrar till förstärkta traditionella könsstereotyper.

Mot bakgrund av dessa resultat och analyser är förslag till framtida forskning en undersökning kring hur och om användarna uppfattar facebook och andra virtuella nätverk som en representation av verkligheten eller inte, och för att ytterligare undersöka den påverkan som virtuella mötesplatser och det idealiserade, könsstereotypa och normativa framställningen som presenteras där får på individen. En möjlig ingång är att undersöka om användarna upplever facebook som en representation av verkligheten, och hur de ser på den självrepresentation som sker därpå för att undersöka om den får några effekter på verkligheten. Den undersökning som gjorts i denna uppsats har baserats på en innehållsanalys, där det via denna metod inte är möjligt att ta reda på användarnas perspektiv på fenomenet. Då internet, virtuella nätverk, med facebook i spetsen, under en kort period har tagit en stor plats i den moderna människans liv är det viktigt att förstå hur individen påverkas och upplever den självframställningen som sker där, för att bättre kunna skapa förståelse kring vilken påverkan internet och virtuella nätverk får på individen och vår samtid.

8. Referenslista

Trycka källor:

- Bourdieu, Pierre (1993). *Kultursociologiska texter*. Stockholm: Brutus Östling Symposion AB.
- Brown, Rubert (1998). *Group Processes: Dynamics within and between Groups*. Oxford: Blackwell Publishers Limited.
- Brömssen, von Kerstin (2003). *Tolkningar, förhandlingar och tystnader. Elevers tal om religion i det mångkulturella och postkoloniala rummet*. Göteborg: Göteborg University.
- Christakis, Nicholas A. & Fowler, James H (2009). *Connected: the Surprising Power of our Social Networks and how they shape our lives*. New York: Little, Brown and Co./Hachette Book Group.
- Elias, Norbert & Scotson, John (2010). *Etablerade och outsiders*. Lund: Arkiv förlag.
- Goffman, Erving (2004). *Jaget och maskerna: En studie i vardagslivets dramatik*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Krippendorf, Klaus (2004). *Content analysis: An Introduction to Its methodology*. California: Sage.
- Mosskin, Jonas (2011-01-14). "Vad facebook verkligen gör med din identitet". *Modern Psykologi*. <http://mosskin.se/2011/01/14/vad-facebook-verkligen-gor-med-din-identitet-2/> (Hämtad 2012-03-16).
- Munar, Ana – María (2010). Digital Exhibitionism: The Age of Exposure. *Culture Unbound*. Volume 2 2010: 410 – 422.
<http://www.cultureunbound.ep.liu.se/v2/a23/cu10v2a23.pdf> (Hämtad 2012-04-12).
- Neuendorf, Kimberly A. (2002). *The content analysis guidebook*. Cleveland: Sage.
- Sköld, Jenny (2011-03-11). "Kvinnor söker bekräftelse på facebook." *Metro*.
<http://www.metro.se/halsa/kvinnor-soker-bekraftelse-pafacebook/EVHkck!pf7R9coO0IBs/> (Hämtad 2012-04-05).

Szklarski, Andrzej (2002). *Den kvalitativa metodens mångfald: Skilda ansatser – skilda tolkningsintentioner*. Rapport för institutionen för pedagogik. Nummer 15: 2002. Högskolan i Borås.

Wharton, Amy (2005). *The Sociology of Gender*. Malden, Mass: Blackwell.

Zywica, Jolene och Danowski, James (2008). "The Faces of Facebookers: Investigating Social Enhancement and Social Compensation Hypotheses; Predicting Facebook and Offline Popularity from Sociability and Self-Esteem, and Mapping the Meanings of Popularity with Semantic Networks." *Journal of Computer-Mediated Communication*. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2008.01429.x/pdf> (Hämtad 2012-02-11).

Internetkällor:

Check the facebook (2012). *Facebook Marketing Strategies, Demographics, Reports and News*. <http://www.checkfacebook.com> (Hämtad 2012-04-15).

Codex – regler och riktlinjer för forskning (2011). *Humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning*. <http://codex.vr.se/forskninghumsam.shtml> (Hämtad 2012-05-25).

Ekman, Louise (2011). Stockholms universitet (JMK).
Skapandet av ett bättre jag: En kvalitativ studie av det sociala mediet facebooks inverkan på det personliga varumärket.
<http://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:420579> (Hämtad 2012-04-25).

Facebook (a) (2012). *Facebook: Information*.
<http://www.facebook.com/facebook#!/facebook?sk=info> (Hämtad 2012-02-12).

Facebook (b) (2012). *Newsroom: fact sheet*.
<http://newsroom.fb.com/content/default.aspx?NewsAreaId=22> (Hämtad 2012-02-12).

Flintham, John, (2011). The Ethics of Netnography. In: *3rd Annual Postgraduate Research Conference Bournemouth University, 12 January 2011, Bournemouth University, England*.
http://eprints.bournemouth.ac.uk/19480/1/Ethics_of_Netnography.Jan2011.JF.pdf (Hämtad 2012-04-10).

Hellquist, Linda (2010). *Identitetskonstruktion genom Facebooks statusuppdateringar: En kvalitativ explorativ studie*. Stockholms universitet, Psykologiska institutionen. <http://su.divaportal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:323574> (Hämtad 2012-04-17).

LinkedIn (2012). *Vad är LinkedIn*. http://www.linkedin.com/static?key=what_is_linkedin&trk=hb_what (Hämtad 2012-05-15).

Zhao, Shanyang et al (2008). *Identity construction on facebook: Digital empowerment in anchored relationships*. Department of Sociology, Tempel University: United States. <http://www.scribd.com/doc/8475198/Zhao-Grasmuck-Martin-Identity-Construction-on-Facebook-Digital-Empowerment-in-Anchored-Relationships> (Hämtad 2012-03-29).